

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 18

Oslo, den 5. mai 1938.

50. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Gjensynets glede. — Påskens helgenkåringer. — Professor Max Planck 80 år. — Den svenske kirke på vei mot Roma? — De falnes klokke. — Stillingen i Østen. — Ny «index-fortegnelse». — Ny katolsk kirke på Hamar. — Castell Gandolfo - - - og derute.

Gjensynets glede.

Ingen stunder er kan hende så bitre i livet som når vi står overfor en avskjed, og hvem av oss har ikke gjort det? Ikke en, men mange ganger i årenes løp må vi si farvel for kortere eller lengere tid, ja for livstid, til familie, venner, kjære arbeidsfeller og gode kamerater. Med sorg i hjertet, ofte med høilydt gråt og klage. Den eneste trøst vi har hatt, og det eneste vi da har kunnet trøste hverandre med har vært håpet om et gledelig gjensyn — og denne gjensynets glede er så stor at vi heller ikke vil undvære å minnes den i det daglige liv, som jo igrunnen hvad vårt forhold til våre medmennesker angår består av en uavbrutt rekke «goddag!» og «farvel». Men vi liker ikke å si farvel selv for en kort tid, og millioner av mennesker verden over har derfor ombyttet dette ord med et inderlig «på gjensyn!».

«På gjensyn!» lyder alle vegner, på alle tunge-mål, i byer og på landet, på gater og veier, på jernbanestasjonene og når skibet legger fra kaien — ved bil og buss og trikk. Men dypest og mest forjettende klinger det vel ved den åpne grav på kirkegården.

Er det da ikke en selvfølge at Frelseren i sin avskjedstale til apostlene måtte komme inn på gjensynets glede og hellige også denne store menneskelige følelse og lengsel med sine ord slik som vi hører det berette i søndagens evangellium? Ingen kjenner jo som han våre hjerter og deres savn, og ingen har større medlidenhet med all vår sorg og smerte og kan bedre avhjelpe våre lidelser i avskjedens tunge timer. Derfor vilde han heller ikke skilles

fra disiplene uten å gi dem den kraft som tanken og vissheten om et gledelig gjensyn innebærer.

«Dere er vel nu sorgfulle», sier han til dem — men han bebreider dem ikke denne sorg. Den var jo menneskelig sett helt berettiget, ti den hadde sitt grunnlag i apostlenes usigelige kjærlighet til Frelseren, som de fra nu av skulde undvære det fortrolige, belærende og berikende daglige samvær med. Han forstod dem og æret deres følelser og trøstet dem ved å stille dem gjensynets glede i utsikt. Sorgen kan han ikke befri dem for — den må de ta, ti den er nødvendig som kvinnens smerte når tiden er inne og hun skal føde sitt barn, men han lover dem at den skal bli like så kortvarig som hennes i forhold til gleden som følger etter. Det er bare «en liten stund» at de skal undvære sin herre og mester — så vil de få se ham igjen og gjensynets glede vil da aldri bli berøvet dem.

Og disse ord har bud også til oss. Ingen av oss har mens vi vandrer her på jorden noen visshet for hvor lenge vi får lov å beholde våre kjære i vår nærhet og heller ikke vet vi hvor langt eller hvor lenge de skal fjerne sig fra oss. Selv de sterkeste kjærlighetsbånd kan løses — synlig og usynlig i materiell og i spirituell forstand — og de som igrunnen elsker hverandre høiest kan bli skilt fra hverandre på mange måter og ad mange veier. Men da er det også at vår kristne tro, håp og kjærlighet for alvor prøves — det må da stå sin prøve om Kristi ord om den evige gjensynsglede, som venter bak selv den tyngste adskillelse, er blitt en reell kraft for oss. Ti i samme forbindelse fremholder Kristus

bønnens makt — endog så absolutt og bestemt som i denne form: «Sannelig, sannelig sier jeg eder: dersom de ber Faderen om noe i mitt navn skal han gi dere det!» Spørsmålet blir altså om vi kan be i tro og tillit om gjensynets glede — om vi kan be for våre kjære og aldri bli trett? Kan vi be for dem hvor langt de enn er fjernet fra oss på jorden

— kan vi be for dem som er gått forut og vil forbli skjult for oss til vi selv kommer etter — i full tillit til Kristi Kirkes lære?

Dette er målestokken for om vi har forstått Kristi ord om gjensynets glede på rett måte og den vei som fører frem til den — til den glede om hvilken han har sagt at ingen skal kunne berøve oss den.

Påskens helgenkåringer.

Den hl. Fader har denne påske kåret oss tre nye forbedere i himlen: den spanske franciskaner *Salvator av Horta*, den italienske ordensstifter *Johannes Leonard* og den polske jesuittpater *Andreas Bobola*.

Salvator av Horta fødtes i 1520 i San Columba i Spania og blev oplært i Barcelona til skomakeryrket. Hans sinn stod dog til ordenslivet og 20 år gammel blev han optatt som lægbror i klostret i Horta i bispedømmet Tortosa — forøvrig et av de distrikter hvor borgerkrigen i øieblikket raser på det verste. Man satte ham til den laveste gjerning, idet han måtte gå til hånede i kjøkkenet — men han opnådde snart et høit ry ved sin gjennomførte ydmykhet og selvfornektelse. Fra alle kanter kom lærde menn blandt hans ordensbrødre og søkte råd og bistand hos den enkle og stillfarne lægbror, hvis ånd blev opklaret av lyset fra det høie fordi han intet krevet eller begjerte for seg selv, men ofret alt i Guds og menneskers tjeneste. Også for de legemlige lidelser visste han råd — han evnet å helbrede syke, og da han døde meget ung fortsattes undergjerningene ved hans grav. Allerede i det 17. århundre anropte man om hans hjelp og forbønn, og nu er han altså høitidelig optatt i helgenenes store skare. Hans festdag er ansatt til hans dødsdag 18. mars.

Johannes Leonard er italiener og grunnlegger av et ordenssamfund av prester: «Gudsmorens regularkleriker». Han blev født i 1543 i Diecimo i bispedømmet Lucca og døde 9. oktober 1609. Han begynte sin løpebane som apoteker, men blev dradd mot pretekallet, studerte og blev vigslet og utfoldet etterpå en glødende nidkjærhet for sjelenes frelse. Med særlig iver tok han sig av fanger og syke — hans forkynnelse samlet en stor tilhørerskare i Lucca og hans undervisning i katekismus blev søkt fra nær og fjern. Også som skriftefar nød han stor berømmelse — ikke minst blandt sine konfratres. En del av disse sluttet sig sammen og bad ham organisere dem i et ordenssamfund med sig selv som leder — han samtykket og ordenen fikk meget snart pavelig bekreftelse. Hans festdag er ansatt til 6. oktober.

Mest kjent av de tre nye helgener er polakken *Andreas Bobola*. Han blev født i 1591 og trådte i 1611 inn i jesuittenes noviciat i Vilna hvor han studerte ved universitetet som blev ledet av den berømte predikant Peter Skarga, likeledes jesuitter-

pater. Hans store uselviskhet og opofrende liv, som særlig kom til syne i kolera-året 1625—26 gjorde ham til en verdig efterfølger av Skarga samtidig med at han fryktløs reiste rundt og holdt misjoner i hele landet, hvorunder han uten persons anseelse refset alle overtredelser av Guds bud.

Men det var strenge og farlige tider i Polen dengang — landet var stort og delt i to skarpt adskilte politiske og religiøse leire. Den skismatiske geistlighet så med uro på jesuittenes store fremgang hvor det gjaldt å vinne sjelene for Kristi sanne Kirke, og den benyttet de stadige politiske uroligheter til også å få hevn over den katolske geistlighet. Særlig de mange kosakkoprør omkring 1654 frembød en gunstig anledning til dette — som rivende uvær brøt de ville horder gang på gang inn over landets grenser, plyndret kirker og klostre, slepte katolikker og især de katolske prester bort og pinte dem til døde på den mest grufulle måte. 16. mai led også Andreas Bobola denne skjebne — under de mest barbariske lidelser og etter å være blitt lemlestet stykke for stykke utåndet han.

Nesten femti år etter fant man hans grav i Pinsk, og det viste sig at det stakkels mishandlede legeme ikke bar noe tegn til forrådnelse. Man bragte hans lik til Plock, — men i den polsk-sovjetrussiske krig i 1920/21 plyndret bolsjevikkene også denne grav. Forbauset over at benene ikke blev støv da de veltet den opbrutte kiste, bragte de liket til Moskva hvor det blev utstillet i sunnhetsmuseet som eksempel på en velkonservert mumie. Men det vakte en oppmerksomhet som gjorde det til en fare for gudløsheten, og man fjernet det derfor fra den for offentligheten tilgjengelige del av museet. Imidlertid eftersøkte lederne for «den pavelige kommisjon for de sultende i Russland», de amerikanske jesuittpatres Walsh og Gallagher det, og i 1923 blev de dyrebare relikvier ført til jesuittkirken «Al Gésu» i Rom. Der blev de bisatt av den polske bekjenner, erkebiskop Czieplak.

Helgenkåringen fant som sagt sted denne påske og rituskongregasjonen meddeler at den ennu aldri har fått sig forelagt et så grufullt martyrium. Måtte hans lidelse og død bli til velsignelse for den nødstedte kristentro i det hjemsoekte Russland og skjenke alle de mange, som lider under forfølgelsene og forhånelsene, mot og standhaftighet til å bekjenne og fastholde sin overbevisning!

Professor Max Planck 80 år.

Den berømte professor *Max Planck* fylte i april 80 år og var i den anledning gjenstand for stor oppmerksomhet, idet han regnes for en av de betydeligste videnskapsmenn på den teoretiske fysikkens område og derfor er medlem av de fleste videnskapsakademier i Europa og Amerika. Hans største innsats og betydning ligger vel forøvrig i at han alltid, som også hans store forgjenger Kepler gjorde, har forkynt den innerlige forbindelse mellom naturvidenskap og ekte religion. I en stor tale har han nylig redegjort for dette sitt livssyn — en tale som i løpet av ganske kort tid er utkommet i fem nye oplag.

Den verdensberømte professor tegner i denne brosjyre et klart bilde av religionens og videnskapens verdener og gjør uttrykkelig oppmerksom på at de begge har områder på hvilke de intet har med hverandre å gjøre. «Derimot møtes de i problemet om tilværelsen og arten av en høieste makt som styrer verden — og den måte som de begge løser dette problem på kan til en viss grad sammenlignes og finnes å stemme overens. De står nemlig ikke i strid mot hverandre, idet de begge innrømmer at der finnes en av mennesker uavhengig logisk verdensorden og at denne verdensordens vesensart aldri direkte kan erfares, men kun forståes indirekte». Og han fortsetter: «Der er altså intet til hinder for at disse overalt virksomme og dog hemmelighetsfulle krefter, som naturvidenskapen kaller verdensordenen og religionen Gud, kan identifiseres med hverandre».

Naturvidenskapen — og i særdeleshet fysikken som i tidens løp er blitt mer og mer utdypet og gjennomlyst — stiller etter Plancks opfatning ikke mennesket op som verdens midtpunkt, men viser mot Gud: «Det iakttagende jeg flyttes bort som tenkningens centrum og anvises en langt beskjednere plass». Og jo mer nøktern og objektivt den videnskapelige forskning formår å beregne og opstille naturlovene, jo klarere fremtrer den vidunderlige kjensgjerning «at enhver uhildet ved en saklig formulering av disse lover må få et bestemt inntrykk av at naturen styres av en målbevisst klok vilje». Og Planck konkluderer i «at etter alle de resultater som den eksakte naturvidenskap kommer til på alle naturens områder, hvor vår forvillede lille planet jo kun spiller en helt underordnet rolle, må der overalt råde en helt bestemt lovmessighet, som represente-

rer en fornuftig verdensorden som både naturen og menneskeheten er underlagt».

Selvfølgelig er der en prinsipiell forskjell på religionens og videnskapens veier til Gud. For religionen er Gud en umiddelbar realitet: «Fra ham, fra hans allmektige vilje utgår alt liv og alle foretelser i såvel den materielle som den åndelige verden. Selv om han ikke kan erkjennes med forstanden, så kan han dog begripes umiddelbart gjennom beskuelsen av de religiøse symboler og derved virke i de sjeler som troende overgir sig til ham».

Efter Planck definisjon «er religion menneskenes tilknytning til Gud. Den hviler på en dyp ærefrykt for en overjordisk makt som menneskelivet er undergitt og som har vårt vel og ve i sin hånd». Derfor fører religionen til en ubetinget tillit til Guds hjelp og allmakt og hans vilje til å stå ikke alene den enkelte bi, men det hele samfund, folket, rasen — ja den samlede menneskehet. «Ti Gud hersker på ens måte over alle jordens land — hele verden med alle dens goder og alle dens redsler er underlagt ham og såvel i naturens som i åndens rike finnes der intet område som han ikke gjennentrenger med sin allestedsnærværelse».

Som en logisk følge av sitt syn på religionen betrakter Planck gudløshetsbevegelsen som en særlig stor fare fordi den «drar fordel av all naturvidenskapelig erkjennelse og i et foregitt forbund med denne forsøker å bruke den til å utøve sin ødeleggende virkning i ennu sterkere tempo overalt på jorden. Denne gudløshetsbevegelse må man ikke støtte på noen måte, ti «hvis den seirer, vil ikke alene det verdifulle i vår kultur, men — hvad verre er — også utsikten til en bedre fremtid bli ødelagt».

Naturvidenskapen møter først Gud ved veiens ende, mens for religionen Gud står ved dens begynnelse. Forskeren tar jo sitt utgangspunkt i sine sanseiakttagelser og de derfra utledede slutninger — «ad den induktive forsknings vei søker han derpå å nærme sig Gud og hans verdensorden som det høieste mål». Forskjellen på naturvidenskapen og religionen ligger altså i de metoder som anvendes, men ikke i resultatet de kommer til fra hver sin kant. Og professoren uttaler som sin overbevisning til slutt at «religion og naturvidenskap ikke som mange frykter for utelukker hverandre, men tvertom betinger og utfyller hverandre».

Den svenske kirke på vei mot Roma?

Med denne overskrift har redaktør *Helge Wellejus* i «Dagsposten», Trondheim, for 16/4—38 skrevet følgende interessante artikkel:

Gjennom dype skoger skjærer veien sig inn til Smålands-Burseryd. Veien er flankert av rakstammede dystre graner, og det virker som var det øde bygd man kjørte igjennom.

Men klokken — den nest eldste i Sverige — i Burseryd kirke har brutt stillheten i skogene. Års stillhet i den svenske kirke er blitt brutt ved ildnende kampsignaler fra et kirkemøte som har vært avholdt i Burseryd.

Fra hele Sverige, fra Gästrikland i nord til Skåne i syd, har prester og kirkelig interesserte møtt op. Ialt ikke mindre enn 30 prester, som alle er talsmenn for revolte innenfor den svenske kirke. Bevegelsen er på ingen måte organisert. Men som selvsikre fører står dr. theol. Gunnar *Rosendal* i Osby.

Er nu denne nye retningen innenfor svensk kirke av samme støpning som den engelske høikirken med sitt katolske innslag? Eller går de svenske prester, samlet i Burseryd, ennu lenger på vei mot Roma?

Herom taler jeg med presten i Burseryd, pastor Vilhelm *Harsten*, som er en av bevegelsens mest fremskutte menn.

Kirker uten folk er humbug.

— Vi trenger en kirkelig fornyelse, sier pastor *Harsten*. Nu hender det jo at kirker, som kan rumme 8—900 mennesker bare har 25 besøkende til gudstjenestene. Men kirker uten folk er humbug.

Vår kirke er lammet av pietistisk åndelighet. Vestkystens fromhet har stengt alle vinduer og glugger. Vi vil åpne alle vinduer til den gamle kirkes klassiske tid. En veldig form for en gudstjeneste skaper den stemning som er et plus og en hjelp. Det snakkes så om, at det bare er ytre former. Men så lenge mennesket består av både kropp og sjel kommer det ytre til å bety noe for oss.

— De og den nye kirkelige retning er jo særlig interessert i en fornyelse av skriftemålet?

— Skriftemålet har bestandig forekommet innenfor kirken. Det er ingen kunst å tale i enrum med et høiere vesen og si at man har feilet. Men å skrifte for mennesker er adskillig mere ømtålelig. Når man her i Sverige taler om det private skriftemål, tenker mange på paven. Og for mange er intet så opskakende som tanken på paven. Men det er dog forferdelig at vi på det viset gjør katolisismen til en «svart gubbe». Katolisismen har likesom vi bibelen, liturgien, dåpen og nadverden. Og man kan ikke forlange at vi ikke skal ha disse ting fordi de finnes i Roma.

Som antallet av kirkegjengere er minket katastrofalt har nedgangen i antallet av nadverdsgjester vært uhyggelig. Det er ikke lenger comme il faut i den svenske kirken å fremheve nadverdens betydning. Flere steder finnes den praktisk talt bare i tilknytning til konfirmasjonen. I en menighet var det en gammel prest, som hadde vært der i 12 år uten den tid noengang selv å ha deltatt i nadverden. Men når presten ser slik på nadverden, hvordan skal det da gå med menigheten?

Det er forferdende hvor vi prester er redde for å være kirkelige. Det sociale arbeide kan bety meget for den kirkelige fornyelse, men vi får vokte oss for å la dette arbeide bli alt. Det sociale arbeide kan ikke utelukke noe annet hos kirken, slutter pastor *Harsten*.

Knefall, korsets tegn — og ensomhetens problem.

Den nye kirkelige bevegelsen legger stor vekt på å holde kirkene åpne for andaktssøkende. Og på gjeninnførelse av «tidebønnene», d. v. s. morgen- og aftenandakter i kirken med bønn og vekselsang mellom prest og menighet.

Det går et renessansens stormvær over kirkedagene i Burseryd. Men virker ikke knefallene og korstegnet fremmed på mange?

Spørsmålet rettes til bevegelsens leder, dr. theol. Gunnar *Rosendal*, Osby. Han svarer:

— Vi som vil kirkefornyelse vil intet nytt, intet fremmed, vi vil bare det klassiske i vår svenske kirke. Vi forakter ingen periode. Den bevegelse innen kirken, jeg har minst forståelse for er pietismen. Men jeg er fullstendig klar over at den har hatt stor betydning for kirken og at den ikke på noen måte må settes utenfor. I den kirkelige fornyelse må både personlighet og objektivitet forenes.

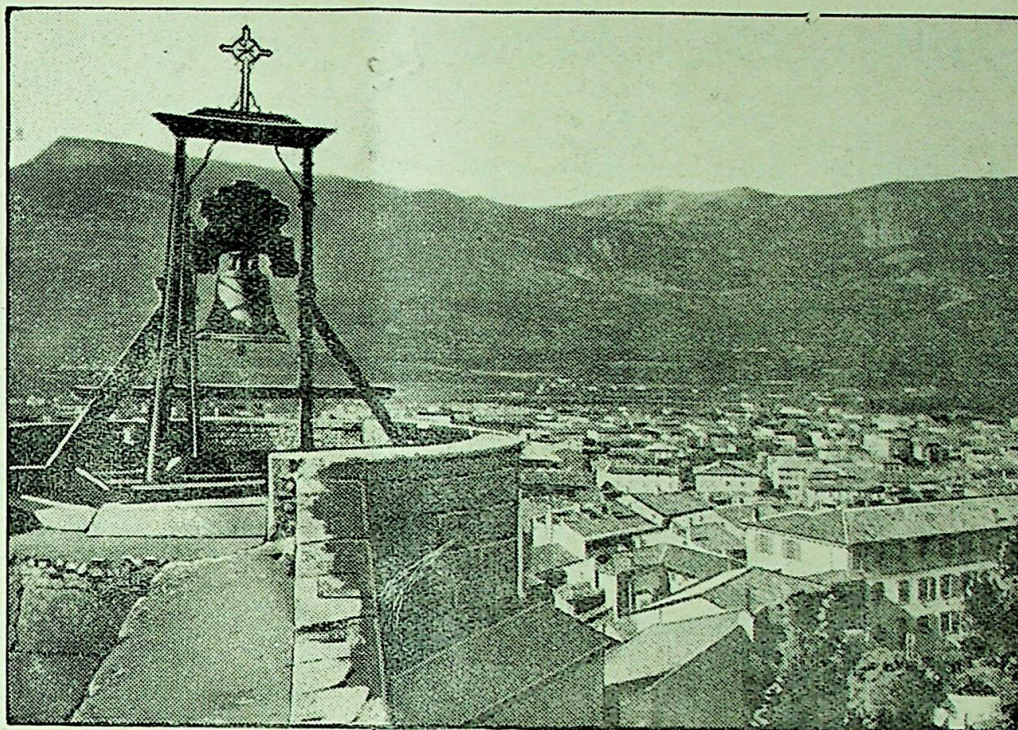
Den svenske kirke er i fellesskap med andre kirker i verden. Det er oppbyggende å vite, at når tidebønnen forrettes i vår kirke forrettes den samtidig i hele den kristne verden. Det løser mange ganger ensomhetens problem for presten.

Hvad korstegnet angår så var det påbudt i vår svenske kirke inntil 1811. Det er klart, at det igjen må innføres. Korstegnet bør være et signal som påtrykkes menigheten. Også knefallet under høimessen ved syndsbejennelsen, ved innstiftelsen og ved Fader vår har vært foreskrevet i vår fromme kirkelov. Det er nødvendig å gjeninnføre denne skikk, for den skaper ydmykhet overfor Gud.

Filmstjernene har tatt Jomfru Marias plass.

— Det sies at den nye retningen vil Jomfru Mariadyrkelse?

— Kirkeårets liturgiske ordning skal flyttes inn i

DE FALNES KLOKKE.

I nr. 17 bragte vi under «-derute» en meddelelse om «De falnes klokke» i Rovereto, Syd-Tyrol. Hermed billedet av den som velvilligst er utlånt fra «Kongsberg Dagblad».

hjemmet. Julen er barnets fest. Men juledag er Guds mors dag, det er mors dag. Har vi så lov til å vie jomfru Maria så stor oppmerksomhet? Det er ingen tvil om saken.

Jomfru Maria optar meget større plass i de hellige skrifter enn i våre hjerter. Filmstjernene har trådt i den hellige jomfrus sted. Men hun bør innta sin plass i våre hjerter. Jeg vil ingen Mariadyrkelse, men kun aktelse. Jeg vil at jomfru Maria skal fremstå som et kyskhetens og renhetens symbol, som idealbilledet for en kvinne og mor.

Ekteskapet er uopløselig.

— Er det ikke også slik at det nye svenske kirkebevegelse forfekter ekteskapets uopløselighet?

— Jesu ord om ekteskapet er korte og skarpe. Han begynner ikke med, som vi gjerne vil gjøre det, å dra frem en mengde problematiske undtagelses-tilfeller, som skal vise hvor vanskelig det er å hevde ekteskapets uopløselighet.

Vi sier som slangen i paradiset: «Skulde Gud ha sagt dette, skulde han fordre noe slikt, skulde han legge så svære byrder på de stakkars menneskene?» Jesus kjente vel mennesket, han var ikke uvitende om hvilke vanskeligheter et ekteskap kan føre med seg. Allikevel gjaldt hans ord om ekteskapet, dets uopløselighet. Ekteskapet er noe mere enn to menneskers private overenskomst, det er Guds innstiftelse. Den som forgriper sig på ekteskapet forgriper sig på noe hellig. Siden reformasjonen

regner den svenske kirke ikke med mere enn to, eller når skriftemålet tas med tre sakramenter. Den kaller ikke — som den romerske kirke — ekteskapet et sakrament.

Men ekteskapet må vel kalles en sakramental handling. Det brukes som et bilde for forholdet mellom Kristus og kirken. Noe mer ærefullt kan dog ikke sies om ekteskapet og sterkere kan ekteskapets uopløselighet heller ikke hevdes!

«Den reformerte kulde».

Den nye kirkelige retning kommer til å sette brann i den svenske kirke. Allerede nu slikker ildtunger omkring «de tredive prester fra syv stifter». Og det er både tilslutning og voldsomme protester som er kommet frem.

Men det er ikke noe som avskrekker disse kirkens fornyelsesmenn. Selv sier de, at de vil søke å overvinne «den reformerte kulde», som de mener har bredt sig i den svenske kirke.

De er ikke redd formene, høitideligheten, prakten i kirkene — hvis det bare kan medføre en sterkere og intensivere opplevelse av kirken.

En merkelig bevegelse, som nu utgår fra Smålands fattige ensomme landskap. Ikke minst merkelig fordi den fremtrer med samme dristige fremtidshåp som reformasjonen i sin tid la for dagen.

Skal en ny reformasjon i den svenske kirke utgå fra Burseryd?

Helge Wellejus.

Stillingen i Østen.

Det er ikke til å undgå at de store verdenshistoriske begivenheter i Europa uvegerlig i den senere tid har dradd oppmerksomheten bort fra det som foregår i det fjerne Østen. Det ligger oss jo så langt nærmere å følge de nu pågående avgjørende kamper i Spania, — de store omveltninger forbundet med det fullbragte «Anschluss» av Østerrike til Tyskland — de italiensk-engelske konferanser — den politiske og sociale krise i Frankrike — kort sagt alt det som skjer utenfor vår egen dør så å si, til at vi skal ha en større grad av interesse tilovers for hvad der foregår så langt borte fra oss som allikevel tross alle moderne samferdselsmidler dog «Østen» forblir for vår tanke.

Men det bør ikke glemmes at krigen mellom Kina og Japan og hvad som knytter sig til den er et så betydningsfullt element nettop i de samiede verdenshistoriske foreteelser — og det ikke alene for de to lands nærmeste naboer men i langt større grad, fordi hver eneste forandring i stillingen der ute gir sig tilbakeslag i den europeiske politikk. U. S. A. holder skarpt øie med alt som skjer på krigsskueplassen og man tar neppe feil i å formode at Englands store hast med å få gjort op med Italia og komme til en forståelse med dette land skyldes dets ønske om å kunne koncentrere sig om sin østasiatiske politikk.

Men mest interesse vil det allikevel ha om det skulde lykkes å få Sovjetrusland til å bekjenne kulør hvad Kina og Japan angår. Det er klart at hvis det skulde lykkes Japan å få fotfeste i Kina betyr det en direkte fare for den kommunistiske infeksjon. Serlig efter at Japan sammen med Tyskland og Italia har undertegnet en antikomunistpakt.

Iøvrig er det nu sikkert at Japans første heftige offensiv mot Kina ikke er lykkedes for såvidt som motparten langt fra er definitivt lammet, hvad jo var hensikten med den store overrumpling. De militære operasjoner skjer nu i et vesentlig langsommere tempo, og japanerne har fullt op å gjøre med å forsvare og holde de stillinger de alt har erobret. Den berømte kinesiske general marsjall Tchiang-kai-schek har reorganisert hæren, som navnlig led store tap under slaget ved Nankin og man anslår at han nu disponerer en million soldater. I et intervju til en engelsk krigskorrespondent har generalen uttalt at han ser optimistisk på stillingen i det store og hele tatt og at han har rikelig proviant for lang tid fremover. Teknisk som moralsk står hans hær høit og den siste tids mange seire har ytterlig styrket dens mot.

På den annen side uttaler den japanske utenriksminister at Japan ikke akter å prisgi noe av den jord de allerede har erobret og kun i øieblikket utfolder en mindre aktivitet fordi man forbere-

der en stor offensiv som skal bli ennu vanskeligere å motstå enn den første.

Denne offensiv ser ut til å skulle spille sig ut som en stor omgående bevegelse hvorved hodebestandelen av den kinesiske har vil bli trent sammen omkring Hankov, hvor da et avgjørende slag skal leveres.

Det ser forøvrig ut til at japanerne støter på store vanskeligheter når de skal opta et organisasjonsarbeid i de erobrede egne.

De har innsatt en provisorisk regjering i Peking men de får ikke denne regjering godkjent, og general Hata, øverstbefalende for den japanske hær i Central-Kina, har ikke inntil nu kunnet avse noen av sine ingeniører el. l. til et gjenopbygningsarbeid i de ødelagte byer. Forholdene er derfor så elendige som vel mulig. Og det forferdelige er at de sakkynndige mener at denne krig kan komme til å vare mange år — forutsatt at det ikke skjer noen inn gripen utefra.

Ny „index-fortegnelse“.

Den 24 mars fikk den hl Fader overrakt første eksemplar av den nye «Index over forbudte bøker» som nettop er utsendt fra det vatikanske trykkeri. Den første kom 1550 under pave Paul IV og blev komplettert fem år senere efter avslutningen av konciliet i Trient av pave Pius IV. Den neste store utgave kom først i 1900 under pave Leo XIII — den neste, som utkom 1929 blev forsynt med en redegjørelse av kardinal Merry del Val over det fornuftige og nødvendige i å ha en kirkelig censur for alle trykksaker — en redegjørelse som er tatt inn også i utgaven av iår. Fra 1571—1917 var det en særlig kirkelig kongregasjon som beskjefte sig med index-anliggender — nu behandles de av det hellige officiums kongregasjon, hvori den Hl. Fader selv presiderer.

Få ting er vel blitt og blir stadig så angrepet av Kirkens motstandere som index, idet man betegner den som et utslag av den katolske despotisme og «kulturfiendskap». I virkeligheten er «index» jo kun et våpen hvormed det ansvarsbeviste kirkelige lære- og hyrdeembed avverger de farer for troen og moralen som de mange kristendomsfiendtlige bøker og skrifter representerer i en tid som vår med sin oversvømmelse, av relativt billige trykksaker. Index er en konsekvent efterfølgelse av Kristi bud: «vokt mine får» og hans advarsel mot ulvene i fåreklær — og det er klart at Kirken ikke kan ta hensyn til estetisk fullkommenhet el. l. når det gjelder de den betrodde sjeles evige vel.

Selv hvor et skrift må sies å være «kunstnerisk» høitstående kan det dog ikke reddes for å rammes av indexen om det har et råttent og sjelsforderven-

de innhold — det tør vel også i den forbindelse være verd å erindre om at den *virkelige* kunst aldri har holdt til i en mudderpøl men alltid vært et uttrykk for det *gode*, det *sanne* og det *skjønne*.

I innledningen til den nye index citeres den pavelige lovbok kanon 1399, som nevner de 12 bok-kategorier som rammes av index, hvorav navnlig fremheves alle bøker som bekjemper religionen og moralen — bøker som utbrer overtro, spiritisme, magi o. l. — bøker som forsvarer eller forherliger dueller, selvmord, skilsmisser, frimureriet og lignende hemmelige selskaper — bøker som behandler urene og sjofle foreteelser.

Selvfølgeelig hverken kan eller vil index ansees som en fullstendig fortegnelse over *alle* de bøker som Kirken fordømmer på grunn av deres farlige innhold, så man vil sveve i en villfarelse om man gikk ut fra at fordi en bok ikke *uttrykkelig* er op-

ført på index med navns nevning er det tillatt å lese den. I den anledning skriver nettop «L'Osservatore Romano»: «Der må foreligge en ganske særlig grunn for at de kirkelige autoriteter ved et dekret skal uttale en fordømmelse av en bok, som allerede i sig selv faller inn under en eller annen av de anførte kategorier. Denne grunn kan være en særlig henvendelse fra en prest eller en legmann som gjør oppmerksom på en spesiell boks skadelige karakter. Boken underkastes da en grundig undersøkelse av den Hl. Stol hvor der kun tas hensyn til den sjeleskade den kan volde og utfra dette synspunkt felles dens dom. Tross sitt fragmentariske preg er index et historisk dokument av stor betydning idet den gjenspeiler den kamp som Kirken gjennom århundreder har ført for å forsvare sin læres og morals renhet.

Ny katolsk kirke på Hamar.

St. Theresiaforeningen, Hamar.

Under denne overskrift leser vi i «Hamar Stiftstidende» for 30/4 følgende referat:

Igår aftes blev det i det katolske kapell holdt en høitidelighet, hvorunder grunnstenen til den vordende kirkebygning blev innviet i overensstemmelse med kirkens eldgamle ritual. Høitideligheten blev ledet av menighetens sogneprest, pater Bechaux, som talte over apostelordet i Peters første brev, 2. kapitel, 4 vers: «Kom til ham, den levende sten, som visstnok blev forkastet av mennesker, men er utvalgt og kostelig for Gud, og bliv også I oppbyggede som levende stene til et åndelig hus, et hellig presteskap til å frembære åndelige ofre». I sin preken skildret pater Bechaux den kristne menighet som en bygning av levende stener like fra Kristi tid til

våre dager og fortalte at til grunnsten for den nye kirkebygning hadde man ved statsarkivar Christiansens velvillige imøtekommenhet fått overlatt en sten fra domkirken på Storhamar. Denne stod nu plassert på kapellets alter ved siden av en mønsten fra kirken og så selve alterstenen som alltid er tilstede når og hvor som helst den hellige messe leses. Disse stener symboliserer fortiden og fremtiden som sammen med den levende nutid danner evigheten. Videre fortalte han at sammen med grunnstenen vilde det bli nedlagt en rekke medaljonger, således av Jomfru Maria, den hellige Peter og Paulus på en medaljong som er sendt direkte fra Roma og på baksiden bærer bildet av den hellige fader, pave Pius XI, videre en medaljong av den hellige Bernhard, cistersienserordenens grunnlegger, fordi den hellige Torfinn som kapellet er opkalt etter, Hamarbispnen, antagelig tilhørte denne orden, endelig medaljonger av den hellige Dominicus og den hellige Carl Borromeus, hvis ordener nu virker i Hamar og av den hellige Teresia, barnehelgenen. Dessuten innmures et bilde av stifterinnen av St. Carl Borromeussøstrenes orden moder Elisabeth Gruiters. Det var også for å vise sin takknemlighet mot denne orden at biskopen hadde bestemt grunnstensinnvielsen til den 29. april, fordi denne dag utløp kongregasjonens 100 års jubileum.

Efter en salme foregikk så selve innvielsen av stenen. Sognepresten leste latinske og norske bønner og risset tre kors i stenen. Derefter celebrerte han den hellige messe og til slutt sang menigheten Te Deum.

Blandt deltagerne i høitideligheten var også Sigrid Undset som etterpå var med på å undertegne et dokument om begivenheten.

Castel Gandolfo — den pavelige sommerresidens.

Som det vil vites av dagspressen har den Hl. Fader nu tatt ophold på sin vakre sommerresidens Castell Gandolfo hvor han antagelig efter sedvane vil bli til ut på høsten. Eiendommen kom under pavestolen i begynnelsen av det 17. århundre, da kardinal Malfeo Barberini kjøpte den skjønne plett ved Albanersjøen, kun noen timers kjørsel fra Rom. Noen ruiner på eiendommen vidner om at de gamle romere hadde brukt stedet for sine sommerophold. Kardinalen tok det forholdsvis beskjedne landssted i bruk og fikk det mer og mer kjær — og da han i 1623 besteg pavestolen under navnet Urban VIII kjøpte han også det gamle kastell som lå oppe over stedet og var opkalt efter sine eiere gjennom hele middelalderen, ridderfamilien Gandolfi. Efter den siste av familiens død, kom det altså i 1644 i kuriens besiddelse.

Mens pave Urban VIII stadig tilbragte somrene i dette kastell og i den først kjøpte villa, som bar hans familienavn Barberini, bygget Alexander VII av huset Chigi i midten av det 17. århundre det gamle kastell om, så det fremstod med en prektig førbarokk fasade og senere har vært den egentlige pavelige residens. Alle de mange paver som siden har bebodd den, har befunnet sig særdeles vel på stedet og har stadig forskjønnet og utsmykket det.

Mens Alexander VII's nærmeste etterfølgere riktignok ikke opholdt sig i Castell Gandolfo var pave Clemens XI, som kom på tronen i 1700, lengre tid av gangen der i alle de 21 år han regjerte. Under ham blev stedet restaurert, da de foregående paver ikke hadde dradd omsorg for det — og pave Benedikt XIV som fulgte efter bodde langt mer i det stille hus ved Albanersjøen enn i Rom. Det var ham som innførte den skikk å velsigne folket fra villaens loggia. Han ferdedes i det hele tatt ubundet mellom stedets befolkning, idet han meklet i alle de små innbyrdes stridigheter og opfylte alle de små daglige ønsker så langt han kunde. I 1759 innviet pave Clemens XIII sognekirken i Castell Gandolfo, et skjønt byggverk av Bernini, og Clemens XIV forstørret mellom 1769—1773 hele residensen, idet han kjøpte nabovillaen Cybo.

1803 og 1805 opholdt Pius VII sig i Castell Gandolfo, men kom først tilbake dit igjen i 1814 efter de lidelsesfulle år som Napoleon hadde beredt ham. I 1817 var han der for siste gang og utsendte samme år derfra sitt berømte brev til Europas fyrster, hvori han ber dem mildne hans gamle motstander og forfølger Napoleons fangenskap på St. Helena. Gregor XVI tilbragte hvert eneste år noen tid i Castell Gandolfo og ham skyldes stedets utmerkede vannforsyningsanlegg sin tilblivelse. Men da Pius IX i mai 1870 søkte litt hvile derute var det for siste gang på mange år at Castell Gandolfo så en pave innenfor sine murer. Der skulde gå over 60 år før Kir-

kens overhode atter ferdedes på dette underskjønne sted, — det blev først efter at Lateranoverenskomsten hadde gitt den Hl. Stol exterritorialrett over både Castell Gandolfo og villa Barberini. Da blev Pius XI det samme for den gamle pavelige sommerresidens som i sin tid Urban VIII og Alexander VII. Alt blev restaurert — alle fundamenter fornyet og da dette var skjedd anla paven et observatorium og en radiosender der. Overrislingsanleggene blev modernisert og store nyttehaver blev anlagt — særlig praktfulle frukthaver.

Men stort sett er det fremdeles en forholdsvis beskjeden eiendom — hverken et «pavelig Versailles» eller et «italiensk Avignon». Det har ikke de stor-slätte tårn og murer som byen ved Rhône og ikke de glimrende gallerier og kjempestore pårkanlegg som slottet ved Paris. Men det har en egen stille verdighet, en enkel storhet, en beskjeden adel. Stadig lever legendene og sagnet sitt skyggeliv der — men en moderne pave har gitt det en plass i videnskapens verden og latt det tjene til livets materielle nyttekrav også — og i fem år har paven nu hver sommer opholdt sig der. På hans helbred har dets sunde og rene luft den beste innflytelse og Pius XI har selv utalt engang at for ham begynte den dag han for første gang drog inn i Castell Gandolfo en ny epoke i livet.

— og derute.

Kirkens arbeid i Budapest. — Siden verdenskrigen har det katolske liv i Budapest tatt et betydelig opsving. Oieblikket teller byen 43 sogneprestembeder — av sekularprester finnes der 384, av ordensprester 542 og av ordenssøstre 1970. Ialt er der 650 000 katolikker i Budapest — over 61 pct. av hele befolkningen. Av protestanter er der ca. 130 000. knapt 12 pct. Jøder er der over 200 000 av — ca. 20 pct. Endelig er der 22 klostre for menn og 76 for kvinner.

Fascismen og religionen, en ny bok av Mussolini. Med titlen: «Fascismens lære og prinsipper» har Mussolini utsendt en bok som den italienske kringkasting gratis utdeler til alle lytterne. Dens 12. artikkel omhandler «den fascistiske stat og religionen» og inneholder bl. a. følgende: «Den fascistiske stat forholder sig ikke likegyldig overfor religionen i almindelighet og særlig ikke overfor den positive religion som katolisismen representerer. Staten har ingen teologi, men den har en moral. I den fascistiske stat betraktes religionen som en av de dypeste utslag av ånd og blir følgelig ikke alene aktet, men også forsvart og beskyttet. Den fascistiske stat skaper sig ikke en særlig «Gud», slik som Robespierre gjorde på den tid da konventet raste i sitt heftigste delirium, og den arbeider ikke som bolsjevismen på å rydde Gud ut av menneskesjelene. Fascismen ærer asketenes, helgenenes og heltenes Gud og også den Gud som folkets fromme og enkle hjerter tilber».

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri.
(Inneh. Alf & Johs. Grønli).